

CSATH BÉLA

EGY KÚTKÉSZÍTŐ, AKI KÜLFÖLDÖN TANULTA ÉS GYAKOROLTA A SZAKMÁT. BÜRGERMEISTER ANTAL MUNKÁSSÁGA

A XVIII. század elején Magyarországon a települések vízellátás megoldása a természeti adottságoknak megfelelően különféle problémákat vetett fel. A folyómenti települések a természetes vízlelőhelyektől egyre távolabbra kerültek. A domb és hegyvidéki városokban, településeken a lakosságot a környéken fakadó források látták el vízzel, azonban ezek vízhozama a növekvő igények kielégítésére nem volt elegendő.

Pest városát ebben az időben a házakban található ásott kutak, valamint közvetlen a Duna látták el vízzel. A gazdag polgárok megvették a „vizesember” portékáját, vagy a Dunára küldték cselédeiket vízért.

Ebben az időben született (1820) *Bürgermeister Antal* Budán, ahol atyja *Bürgermeister András* kútmester volt és feltehető, hogy szakmáját bővítendő résztvett Pesten az 1827-30-as évek között az Orczy-féle ház udvarán végzett sikertelen fúrási munkálatoknál, valamint tevékenykedett az 1831-33 évek között Budán, a Krisztina városi Alkotás utcai „Teremtéshez” címzett ház udvarán végzett eredményes kútfúrásnál is.

Feltételezhető, hogy ismerte az 1836-ban megjelent id.Derczeni Dercsényi József munkáját, melyből ismerhette, hogy „Angol és Franciaországban már számosan vannak eme kutak”, sőt a könyv említést tesz az Orczy-házbeli fúrásról is.

Bürgermeister Antal atyja mellett tanulta a kútmesterséget és így már korán felismerhette az ivóvízhiány fontosságát és ez dönthetett azon elhatározásában, hogy a korabeli iparoslegényekhez hasonlóan három évre vándorútra kelt Európába, melyet abban az időben „valcolás”-nak hívtak.

Vándorlókönyvét 18 évesen, 1838-ban váltotta ki, és egy évi Budán való munkálkodás után sorra bejárta Nyugat-Európa nagy részét. Bécsben a technikai intézetben képezte magát, majd tovább utazott. Grác, Prága, Lipcse, Schwerin, Holstein, Hamburg, Hannover, Frankfurt, Strassburg, Bázél, Párizs, Stuttgart, Augsburg, Bruck voltak utjának állomásai. Az utolsó bejegyzés 1842. márciusából való, már hazafelé jövet Linzből.

Az eltelt három éve alatt mesterségét gyakorolta, tudását gyarapította, melyeket hazatérve itthon gyümölcsöztetett. 1846-ban a pesti és budai kútmesterek között találjuk a 26 éves *Bürgermeister Antalt* is. A kútmesterek 1846. november 10-én kelt kérvényük szerint „egyetemi czéhbéli szabadalomért esedezik Ő Császári's apostoli Királyi Felséghez”, majd 1852-ben megkapja a cég a jóváhagyott alapszabályokat.

Hazatérése után Buda vezetősége meghívta városi kútmesternek, 1852-ben Pestre költözött, majd a pesti vízvezetékek létesítésénél és a tervek elkészítésében tevékenyen résztvett, midőn a városi tanács foglalkozott a vízvezetékek építésének gondolatával.

Bürgermeister Antal hű maradt a kútfúráshoz is és az osztrák államvasutak és a déli vasút összes állomásának kutjait elkészítette, így többek között Székesfehérváron

1859-60-ban a vasúti pályaudvaron négy kutat készített, melyek eredményesek és bő víztartalmuak voltak.

1860-ban Hódmezővásárhely város kötött szerződést egy artézi kút készítésére, azonban 126,4 m-ben a fúró beszorulván, a fúrást abbahagyta.

1863-ban bekapcsolódva a fővárosi ivóvízellátási munkákba, jelentkezett *Bürgermeister Antal* is „Pro memoria über die Wasserleitung für Pest” című emlékiratával, melyben kifejtette, hogy Pest városát a természetes szűrők elvének alkalmazásával el lehet látni egészséges ivóvízzel. Az 1865-ben megjelent tervezete szerint „Dunának...kövecsrétegein tisztult jó vize mindenkor legnagyobb mennyiségben szolgálatunkra van”.

A városi tanács a vízmű építését a hírnévvel bíró *William Lindley*vel építtette meg, aki viszont a mesterséges szűrő híve volt.

Közben 1870-ben Egerben, az új fürdőtelepen készített eredményes kutat.

A vízmű építkezésének ideje alatt *Bürgermeister* nem értett egyet *Lindley* elképzelésével és 1872-ben „A pesti vízvezeték kérdése” azaz „Die Pester Wasserleitungs Frage” címmel emlékiratot adott közre, melyben kijelentette, hogy hajlandó lenne *Lindley* helyett irányítani a további munkálatokat, valamint „A kút és a szivattyú az én szakmámba vág, melyet sokáig legsikeresebb eredménnyel gyakoroltam” mondotta *Bürgermeister Antal*.

1872-ben magát „vízműgyárnok”-nak nevezve „*Bürgermeister Antal és Társa*” cím alatt tevékenykedik és foglalkozik „mindenféle házi kutak készítésével és gőz-szivattyúk” és egyéb szerelvények beszerelésével. Számos vízműipari cikke szabadalmat kapott, így egy természetes szűrőre alagut rendszerrel, mely szerint a természetes kavicsrétegben megszűrt vizet nem vízszintes csőben, hanem kuttal kapcsolatos alagútban javasolta gyűjteni.

Az 1886-ban megalakult „Budapesti kéményseprő- pala és cserépfedő, kútcsináló és kályhás ipartestület”-nek *Bürgermeister Antal* is tagja volt. 1891-ben ment nyugállományba. Ekkor már ott találjuk az ipartestületben testvéröccsének, Ferenc kútmesternek fiát, ifj. *Bürgermeister Ferencet* is, aki a vállalkozást vitte tovább, miközben *Antal*, a dinasztia megalapítója 1894-ben elhunyt.

A dinasztia következő tagja *Bürgermeister Károly* volt, aki a mélyfúrási, kút- és vízműépítési vállalatot 1925-ig vezette. Az 1950-es években a Mélyfúró Nemzeti Vállalatnál volt fúrómester. Ilyen beosztásban Lengyelországban is végzett fúrásokat. 1956-ban halt meg.

Bürgermeister Antal fiatalon külföldön kezdte tanulmányait, majd hazatérve, abban az időben meghatározó tényezője lett részben a hazi kútfúrásoknak, részben Pest város vízellátásának.